

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ:
ВІД ГІБРИДНИХ ФОРМ
ДО ГЕНОЦИДНИХ ПРАКТИК»**

9 грудня 2024 р.

Переяслав

УДК 355.48(470+571):477))«2014/2024»
В53

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(протокол № 4 від 19 грудня 2024 року)*

Війна Росії проти України: від гібридних форм до геноцидних практик: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (9 грудня 2024 року) / за заг. ред. В.В. Коцура. Укладач Л.М. Переяслав, 2024. 340 с.

Уміщено матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції **«Війна Росії проти України: від гібридних форм до геноцидних практик»**, які висвітлюють широке коло проблем, пов'язаних із різними формами й методами ведення Російською Федерацією геноцидної війни проти України.

Розраховано на фахівців у сфері історії, політології, військової справи, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів та слухачів вищих навчальних закладів, які здобувають освіту у сфері гуманітарних та соціальних галузей знань.

Коцур Л., Левченко М. *«Війна росії проти України: від гібридних форм до геноцидних практик»: нотатки Міжнародної наукової конференції у рамках одноіменного проекту. Факультет Гуманітарної освіти і соціальних технологій. Переяслав, 10 грудня 2024.*

<https://fhost.uhsp.edu.ua/2024/12/10/vijna-rosiyi-proty-ukrayiny-vid-gibrydnyh-form-do-genotsydneyh-praktyk-notatky-mizhnarodnoyi-naukovoyi-konferentsiyi-u-ramkah-odnoimennogo-proyektu/>

4. Ветров І.Г. Відродження важкої індустрії України у 1943–1945 рр.: стратегія і практика [Електронний ресурс]. Архіви України. 2015. № 3. С. 125-136. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2015_3_13
5. Ветров І.Г. «Четвертий п'ятирічний план відбудови і розвитку народного господарства СРСР» : філософія, ідеологія, концептуальні підходи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 6 : Історичні науки : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. Вип. 8. С. 272-282. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/16315>*
6. Ветров І. Евакуація об'єктів важкої індустрії України в 1941 році: стратегія, перебіг та перспективні наслідки. *Краєзнавство*. 2011. 2. С. 84-90. http://resource.history.org.ua/publ/kraj_2011_2_84
7. Хойнацька Л.М. Відновлення машинобудівної індустрії України та його соціальні наслідки (1943-1950 рр.). К. : [б. в.], 2003. 232 с.

Вікторія Коверза, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та фінансів Маріупольський державний університет

Анна Заграднікова, молодший радник компанії «REINONA CONSULTING»

ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ПІСЛЯ КОНФЛІКТУ

Гібридна війна стала невід'ємною частиною сучасної реальності, суттєво вплинувши на всі ключові сфери суспільного життя: економічну, політичну, військову, соціальну та інші. Особливо помітним є її вплив на економічну сферу, де відлік значних трансформацій розпочався з подій 2014 року. Анексія Криму та збройний конфлікт на сході України стали переломним моментом, що

призвів до уповільнення економічного зростання, а також змусив державу актуалізувати свої військові можливості.

Російська агресія та різні аспекти гібридної війни неодноразово привертала увагу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Ця тема стала об'єктом ретельного аналізу в численних наукових працях таких експертів, як О. Власюк, М. Гончар, В. Горбулін, Д. Дубов, С. Здіорук, А. Іщенко, М. Карпенко, М. Кияк, О. Коваленко, В. Копійка, Т. Кузьо, Ю. Лапаєв, О. Литвиненко, Е. Лукас, Є. Магда, Р. Малко, С. Пайфер, Б. Парахонський, П. Полянський, В. Портніков, М. Розумний, М. Степико, В. Тейлор, В. Ткаченко, В. Токман, В. Яблонський, Г. Яворська та інших.

У своїх роботах ці автори досліджують широкий спектр питань, пов'язаних із гібридною війною, включаючи її політичні, економічні, військові, інформаційні та соціальні аспекти. Зокрема, увага приділяється таким проблемам, як стратегія й тактика гібридної агресії, її вплив на міжнародну безпеку, економічні наслідки для постраждалих країн, а також способи протидії в умовах сучасних викликів. Ці дослідження мають важливе значення для формування ефективної державної політики, спрямованої на захист національних інтересів та забезпечення стійкості в умовах гібридної війни.

Метою статті є аналіз впливу гібридної війни Росії проти України на ключові сфери суспільного життя, зокрема на економіку, а також дослідження основних методів і засобів ведення цієї війни. Стаття спрямована на вивчення ефективних стратегій протидії гібридній агресії та визначення шляхів відновлення України після завершення конфлікту, зокрема в контексті модернізації інфраструктури, економічного розвитку та інтеграції країни до Європейського Союзу.

Аналіз цих аспектів дозволить не лише глибше зрозуміти специфіку гібридної війни, але й сформулювати рекомендації щодо ефективного протистояння такій агресії, враховуючи її багатокомпонентний характер та адаптивність до змінних умов.

«Гібридна» агресія Росії не є унікальним винаходом Кремля, проте саме в українському контексті вона досягла безпрецедентного рівня комплексності. Російський режим застосовує майже весь спектр методів гібридної війни – від прямої збройної агресії до широкомасштабних економічних, енергетичних та інформаційних впливів, спрямованих на дестабілізацію країни зсередини.

Складність боротьби з проявами гібридної війни полягає в їхній взаємопов'язаності та комплексності. Вплив здійснюється через поширення дезінформації, маніпуляцію громадською думкою та створення фейкових наративів. Такі дії сприяють недовірі до державних інституцій, підризу національної єдності та деморалізації населення [1].

Після завершення війни Україна буде мати унікальний шанс здійснити масштабну модернізацію своєї інфраструктури, економіки, систем освіти та охорони здоров'я. Цей процес можна порівняти з відновленням, яке відбулося в Західній Європі після Другої світової війни, коли країни, що постраждали від конфлікту, отримали можливість побудувати нову, більш стабільну та сучасну економічну базу. Однак Україна також має унікальну можливість не лише модернізувати інфраструктуру, але й здійснити глибокі структурні зміни в усіх сферах суспільного життя. Це може стати важливим етапом на шляху до інтеграції країни в Європейський Союз та підвищення її конкурентоспроможності на світовій арені.

Україна стала кандидатом в ЄС ціною життя тисяч невинних українців, які віддали свої життя за свободу та європейське майбутнє країни. Європейський Союз має

активно прагнути до розширення, щоб після завершення війни прийняти Україну як повноправну державу-члена, що відповідає європейським стандартам у галузях економіки, демократії, верховенства права та соціальної політики.

Відновлення України потребує комплексного політичного рішення, яке має базуватися на геополітичній доцільності та національному патріотизмі. Водночас, для досягнення успіху в економічному відновленні країни необхідно вжити низку послідовних і ретельно продуманих заходів, які будуть спрямовані на підтримку сталого розвитку, зростання конкурентоспроможності та інтеграцію країни в міжнародну економічну систему [2].

Ось деякі ключові кроки, які необхідно здійснити для успішної економічної реконструкції України:

1. Розробка інноваційної концепції реконструкції економіки країни. Необхідно розробити стратегічний план, орієнтований на інноваційний розвиток, який дозволить модернізувати економіку, інтегруючи новітні технології та сприяючи розвитку таких секторів, як інформаційні технології, відновлювальна енергетика, екологічно чисті виробництва. Така концепція має бути ґрунтовною та враховувати реальні геополітичні умови, зокрема зміни в міжнародній торгівлі та нові економічні реалії після війни.
2. Впровадження національної стратегії відновлення та розвитку. Уряд, у співпраці з науковцями та бізнесом, має розробити комплексну стратегію, яка включатиме конкретні кроки для відновлення економіки, стимулювання бізнесу та залучення інвестицій. Ця стратегія повинна бути гнучкою і адаптуватися до змінюваних умов, але при цьому чітко визначати пріоритети та стратегії розвитку на найближчі роки.

3. Визначення пріоритетних галузей для розвитку. Одним з ключових завдань є визначення галузей, які мають найбільший потенціал для економічного зростання та здатні забезпечити високу конкурентоспроможність на світових ринках. Це можуть бути, зокрема, агропромисловий комплекс, високі технології, відновлювальні джерела енергії, науково-дослідні розробки, транспортна інфраструктура. Важливо, щоб ці галузі отримали державну підтримку, що включає фінансування інвестицій, податкові пільги та інші форми стимулювання.
4. Створення стабільних умов для повної зайнятості та гідної оплати праці. Одним із головних завдань у відновленні економіки є забезпечення високого рівня зайнятості, стабільної оплати праці та соціальних гарантій для населення. Прийняття законів, спрямованих на поліпшення умов праці, підвищення продуктивності та запровадження механізмів для захисту прав працівників, є важливими складовими частинами економічної стабільності.
5. Ефективне використання запозичених коштів. В Україні буде значна потреба у фінансуванні відновлення інфраструктури та економіки. Для цього необхідно розробити ефективні механізми використання зовнішніх запозичень та їх контролю, щоб забезпечити прозорість у витрачанні коштів та мінімізувати можливість корупційних схем.
6. Розробка антимонопольного законодавства. Україна повинна прийняти закони, які запобігатимуть надмірній концентрації виробництва і капіталу, що може призвести до формування монополій. Розвиток здорової

конкуренції на ринку сприятиме зниженню цін, покращенню якості товарів і послуг та стимулюватиме інновації.

7. Боротьба з корупцією. Одним із головних бар'єрів для економічного розвитку є корупція. В Україні необхідно запровадити ефективні економічні механізми боротьби з корупцією, створюючи прозорі умови для ведення бізнесу, державних закупівель, а також впроваджувати відповідальність за порушення антикорупційного законодавства.
8. Розробка соціальної політики та політики зростання доходів населення. Важливим елементом відновлення є соціальна політика, спрямована на поліпшення умов життя громадян. Підвищення рівня доходів населення, зокрема за рахунок створення нових робочих місць, розвитку малого та середнього бізнесу, а також соціальних програм з підтримки найменш захищених верств населення, сприятиме стабільності та підтримці внутрішнього попиту.
9. Створення спеціальних економічних зон і наукових парків. Для залучення інвестицій і стимулювання науково-технічного прогресу необхідно створити спеціальні економічні зони та науково-дослідні парки, які будуть виступати центрами інновацій і наукових розробок. Це дозволить залучити іноземний капітал і технології, а також сприятиме розвитку стартапів та інноваційних підприємств.

Реалізація цих заходів допоможе Україні не лише відновити економіку, але й стати потужним і стабільним учасником європейської спільноти, здатним протистояти новим викликам та забезпечити сталий розвиток для своїх громадян.

Протистояти Росії в умовах гібридної війни буде надзвичайно складно, адже ворог готувався до цього конфлікту протягом багатьох років і чітко усвідомлює свої цілі. Росія має продуману стратегію, що поєднує традиційні військові дії з економічними, інформаційними та політичними методами тиску, що створює велику кількість різноманітних викликів для України. У таких умовах важливо не лише реагувати на вже існуючі загрози, але й вчасно прогнозувати нові методи і форми війни.

Однак, навіть в умовах цієї безкомпромісної боротьби, Україна повинна навчитися протидіяти всім аспектам гібридної війни. Це вимагає розробки комплексної стратегії, яка включатиме не лише військові, а й економічні, дипломатичні та інформаційні заходи. Ключовими елементами цієї стратегії повинні бути посилення національної безпеки, забезпечення єдності всередині країни, боротьба з дезінформацією, розробка нових економічних механізмів для протидії санкціям і підтримка міжнародних союзів.

Якщо це протистояння не буде вигране, ми будемо постійно стикатися з новими спробами розхитати стабільність України. В такому разі, країна буде змушена постійно боротися з новими, часто непередбачуваними методами агресії, що нагадує боротьбу з гідрою: кожен раз, коли здається, що одна загроза подолана, на її місці з'являються нові проблеми. Для того щоб не потрапити в такий замкнений цикл, Україні необхідно не лише виграти цю боротьбу, а й забезпечити сталу, довгострокову безпеку, зміцнюючи свої внутрішні інститути, покращуючи економіку і нарощуючи обороноздатність. Тільки в такому разі країна зможе надовго позбутися загрози гібридної війни.

Список джерел та літератури

1. «Гібридна війна» росії проти України: інформаційний аспект. Військово-науковий вісник. 2017. Вип. 27. С. 296–307.

2. Возняк С.М., Демешок О.О., Андріянова Н.М., Шпура М.І. Економічні аспекти ведення гібридної війни. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6407/13259-1?inline=1>
3. Возняк С.М., Демешок О.О., Андріянова Н.М., Шпура М.І. Економічні аспекти ведення гібридної війни. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vozniak_Stepan_Mykolaiovych/Ekonomichni_aspekty_vedennia_hibrydnoi_viiyny/

***Вікторія Чубань,** Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України*

***Олександра Павлова,** Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України*

СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Фінансування Державної служби надзвичайних ситуацій України здійснюється не тільки через надання грошового забезпечення. Так, надання всіх видів матеріально-технічних ресурсів та створення різних програм доступного кредитування, пільг чи додаткових виплат для співробітників ДСНС також є формою забезпечення. Адже фінансування системи ДСНС надається, як для управління загальною структурою, так і для працівників і службовців ДСНС.

Відтак, постановою Кабінету Міністрів України «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» від 28 лютого 2022 року